

Козаренко Є.В.,
здобувач третього рівня вищої освіти,
другого курсу спеціальності 081Право,
науковий керівник: к.ю.н., доцент Гавловська А.О.,
Херсонський державний університет

ДИСКРИМІНАЦІЯ КРЕДИТОРІВ У ВИКОНАННІ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Нормами чинного законодавства визначено поняття зобов'язання та порядок (умови) його виконання. Основними умовами належного виконання зобов'язання, передбаченими Цивільним Кодексом України є виконання зобов'язання належними сторонами; в належний спосіб; в належний строк (термін) виконання; в належному місці, а також належним предметом.

Непоодинокими є випадки невчасного виконання грошових зобов'язань, що тягне наслідки відповідальності за порушення строку виконання грошового зобов'язання, зокрема обов'язок боржника сплатити не тільки основний борг, штрафні санкції, а також відшкодувати збитки, заподіяні неналежним виконанням грошового зобов'язання. Внаслідок виникнення такого обов'язку боржника у виконанні грошового зобов'язання, сплати неустойки та відшкодування збитків, постає очевидне питання черговості задоволення вказаних вимог кредитора.

Черговість погашення вимог за грошовим зобов'язанням, яка передбачена Цивільним кодексом України відрізняється від порядку та черговості погашення заборгованості, що містяться в інших законодавчих актах, зокрема в Законі України «Про виконавче провадження» та в Кодексі України з процедур банкрутства. Неоднакова черговість та послідовність сплати коштів на користь кредитора ставить в нерівні умови учасників цивільно-правових відносин та створює невизначеність, а також підстави для зловживання. Відтак виникає

необхідність вибору способу захисту порушеного права і нерівність наслідків виконання зобов'язання для кредиторів.

Виходячи із приписів наведених вище нормативних актів, їх загальною рисою є черговість задоволення вимог кредиторів у разі недостатності коштів для виконання грошового зобов'язання у повному обсязі. При цьому, головною відмінністю порядку задоволення вимог кредиторів, що міститься у згаданих законодавчих актах є різна черговість задоволення окремих видів вимог кредиторів.

Очевидним є протиріччя та суперечність (конфлікт) норм права та законодавства, яке полягає у наступному:

- на законодавчому рівні закріплені нерівні умови для учасників цивільних і господарських правовідносин;
- у наявності різних порядків виконання зобов'язання;
- у створенні штучного дискримінаційного стану учасника цивільних правовідносин по відношенню до кредитора та боржника;
- в утворенні умов для зловживання цивільними правами;
- у перешкоджанні вільній реалізації цивільних прав.

Загальний порядок виконання цивільного грошового зобов'язання, встановлений ст. 534 ЦК України має наступну черговість виконання грошового зобов'язання у разі недостатності суми проведеного платежу для виконання грошового зобов'язання у повному обсязі, а саме: 1) у першу чергу відшкодовуються витрати кредитора, пов'язані з одержанням виконання; 2) у другу чергу сплачуються проценти і неустойка; 3) у третю чергу сплачується основна сума боргу [1].

Стаття 46 Закону України «Про виконавче провадження» встановлює дещо інший порядок розподілу грошових коштів при примусовому виконанні зобов'язання, відмінний від порядку, передбаченого Цивільним кодексом України [2].

Відмінність черговості сплати заборгованості перед кредитором міститься і у Кодексі України з процедур банкрутства, а саме у ст. 64

Кодексу [3]. Сплата неустойки у процедурі банкрутства здійснюється у шосту чергу, на відміну від другої черги визначеній ст. 534 ЦК України. Різниця у порядку виконання зобов'язання позбавляє особу права сплачувати кредитору неустойку і збитки в останню чергу у загальному порядку, коли в цей же час боржник такої особи має на це право у виконавчому провадженні та у процедурах банкрутства. У такому випадку дана особа знаходиться у нерівних та дискримінаційних умовах в разі порушення зобов'язання з боку боржника, оскільки неустойку та відшкодування збитків особа отримає не перед сплатою основного боргу.

З наведеного слідує, що різниця порядку виконання зобов'язання є дискримінаційною ознакою за статусом суб'єкта господарювання, що заборонено ст. 31 Господарського кодексу України [4]. Черговість виконання грошового зобов'язання має бути уніфікована на законодавчому рівні відповідно до принципу правової визначеності та уникнення колізій у законодавстві.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
2. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
3. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
4. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 27.03.2024).